

Türkçe Öğrenen Yabancıların Konuşma Becerilerinde Sosyolinguistik Etkenler

Bekir İnce

Sakarya University/ Sakarya, Turkey

Key words: Sociolinguistics, foreign language teaching, Turkish education, cohesion, conjunction

ABSTRACT

Dilbilimsel yaklaşımlar, bir metnin anlamlı ve sağlıklı bir şekilde oluşabilmesi için "bağlılık" özelliğine sahip olması gerektiğini söylemektedir. Bağlılık ile ilgili çalışmalara baktığımızda bağlılığın metnin yüzeyindeki ilişkileri düzenleyen temel bir yapı olduğu görülmektedir (Halliday ve Hasan, 1976). Erdağı'na göre bir metnin yüzey yapısındaki dilsel birimler birbirlerine dilbilgisel kurallar çerçevesinde ardıl bir biçimde bağlıdırlar ve bu ise, metindeki dilsel, dilbilgisel uyum, yani bütünlüktür (Erdağı, 2008:14). Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin sözlü performansla oluşturdukları metinlerin iletişim amacına hizmet edebilmesi ve tutarlı olabilmesi, oluşturdukları metinlerin bağlılık özelliğine sahip olmasına bağlıdır. Halliday ve Matthiessen (2004) bağlılık yaratan dört büyük grup önermişlerdir. Bunlar metin içi göndergeler, eksilteler, bağlaçlar ve sözcüksel bağlılıktır (akt. Akıncı, 2007). Yabancılar Türkçe dersi bağlamında öğrencilerin metin bağlılığı ile ilgili sorunlar yaşandığı bilinmektedir (Çotuksöken, 1983) Bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen ve farklı coğrafyalardan gelen öğrencilerin sözcükleri, cümleleri bir araya getirerek metni oluştururken sıralama ve yan tümce bağlaçlarını ne sıklıkta ve hangi tercihle kullanma eğiliminde olduklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Zira bağlaçlar, bağlama işlevlerinden gelen özellik dolayısıyla, cümleler arasında konu ve anlatım bütünlüğünü sağlayan temel unsurlardır. Bu bağlamda Sakarya Üniversitesi bünyesindeki TÖMER'de A2/B1 seviyesinde eğitim gören Bosna-Hersek, Makedonya, Sırbistan ve Bulgaristan gibi Balkan ülkelerinden gelen öğrencilerin sözlü metinlerindeki bağlılık özelliği ile eşdeğer seviyedeki Türkmenistan, Azerbaycan gibi Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin sözlü metinlerindeki bağlılık özellikleri karşılaştırmalı bir bakış açısı ile incelenmiştir. Çalışma nitel araştırma olup alan araştırması yöntemine dayanmaktadır. Araştırma kapsamında öğrencilere yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan bir kısa film izlettirilmiş akabinde ise öğrencilerle film hakkında 4 dakikalık bir mülakat yapılarak öğrenci görüşleri ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Daha sonra çözümlenen ses kayıtları üzerinden elde edilen verilerin analizi yapılmıştır. Çalışma sonuçları değişik coğrafyalardan gelen öğrencilerin, metin bağlılığını oluşturan unsurlardan "sıralama" ve "yan tümce" bağlaçlarını farklı sıklıkta kullandıklarını ortaya koymuştur. Çalışmanın sonuçlarına göre yabancılar Türkçe öğretiminde öğrencilerin ürettikleri metinlerde bağlılık oluşturma işlevi taşıyan unsurların öğretilmesine ilişkin etkin stratejiler belirlenmesi gerektiği ve değişik dilsel yapıların öğretilmesinde sosyolinguistik özelliklerin de göz önünde tutulması gerektiği söylenebilir.